

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

МИРКОВІЧ ІННА ЛЕОНІДІВНА

УДК 37.091.313+811.111+373.3+398.21

**ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ УЧНІВ 4-х КЛАСІВ НА ОСНОВІ ДРАМАТИЗАЦІЇ
АВТЕНТИЧНИХ КАЗОК**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
МАРТИНОВА Раїса Юріївна,
Державний заклад
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського, завідувач
кафедри західних і східних мов
та методики їх навчання

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
БІГИЧ Оксана Борисівна,
Київський національний лінгвістичний
університет, професор кафедри методики
викладання іноземних мов

кандидат педагогічних наук, доцент
БОДНАР Світлана Вікторівна,
Одеський торговельно-економічний
інститут Київського національного
торговельно-економічного університету,
завідувач кафедри іноземних мов

Захист відбудеться «27» червня 2017 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 34.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «27» травня 2017 р.
Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Кордонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження Сучасний стан міжнародних зв'язків України, її інтеграція до європейського та світового простору зумовлюють розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Фундамент такого спілкування має закладатися у початковій школі, тому що від його міцності залежить забезпечення послідовності і безперервності процесу навчання іноземної мови у всьому курсі середньої школи. Саме тому, вже на початку оволодіння нею необхідно формувати вміння учнів застосовувати її для здійснення комунікації, тобто вирішення не тільки навчальних, але й соціально-побутових проблем, відповідно до вікових інтересів комунікантів. У зв'язку з цим, у методиці навчання іноземних мов з'являється все більше наукових праць, що обґрунтовують доцільність розвитку іншомовних комунікативних умінь учнів початкових класів.

Так, дослідники процесу навчання англійської мови у початковій школі розробили концепцію взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності (О. Бігич, П. Гуревич, Р. Мартинова, В. Плахотник, В. Прокоф'єв, Г. Рогова); обґрунтували доцільність розвитку різних форм комунікації засобами мультимедійного електронного навчання (Н. Ісайкіна, Н. Кочубей, Г. Мамукіна, О. Саєнко, Н. Склярєнко); довели необхідність застосування відеофонограм для забезпечення навчання на основі автентичного англійського діалогічного мовлення (Ю. Верисокін, О. Гузь, О. Карп'юк, Т. Полонська, S.Cirder, J. Loregran, R.Sherrington, В. Tomalin); запропонували використання сюжетної основи навчального матеріалу для зацікавлення дітей змістом іншомовного читання, спілкування та аудіювання (Г. Глушкова, С. Захарова, Н. Малкіна, К. Оніщук, К. Остапенко, Г. Ткачук); дослідили можливість використання різних видів індивідуалізації навчання відповідно до здібностей учнів (В. Коган, Б. Лівер, Ю. Меньковська, А. Маркова, О. Метьолкіна, С. Ніколаєва, І. Очкіна, К. Платонов); визначили переваги ігрової діяльності для організації англійського діалогічного спілкування дітей початкових класів та розробили відповідні до них методики (В. Кузьміна, М. Муртазаєва, В. Ромазанова, С. Роман, Г. Чекаль, Ю. Юдіна, С. Granger, J. Hadfield); установили послідовність у вивченні мовленнєвого матеріалу, що ґрунтується на принципі взаємозв'язку кожної наступної його частини зі всіма попередньо вивченими (О. Коломінова, Р. Мартинова, І. Сушкевич); вирішили проблему спрощення процесу засвоєння англомовного тематичного матеріалу за рахунок його римування та пісенного виконання (Л. Березенська, Г. Гнілова, Л. Калініна, J. Dakin).

Незважаючи на те, що вищезазначені та багато інших наукових праць значно вдосконалили процес навчання англійської мови у початковій школі, вони не врахували потреб дитини в реальному іншомовному діалогічному спілкуванні в позаурочний час. Водночас, варто зазначити, що окремі спроби вирішення такого лінгводидактичного завдання здійснювалися окремими дослідниками. Так, Т. Сірик у 70-х роках минулого століття створила словник лексичних одиниць, що використовували учні початкових класів у своєму повсякденному житті, і розробила на його основі 26 мінімально типових структур, що підлягали розширенню для отримання безлічі різноматематичних висловлювань. Інші науковці запропонували методику розвитку умінь англійського мовлення на основі драматизації

англомовних казок та інших видів народної творчості (І. Іванова, М. Кумпан, Л. Пустосмехова, С. Смирнова, J. Dougill, A. Duff, E. Errington, A. Maley, S. Phillips), але вони не забезпечили учням можливість використання фольклорних одиниць у ситуативній мовленнєвій взаємодії.

Сучасні дослідження методики навчання іноземних мов у початковій школі також зачепили проблему інтегрованого навчання як засобу досягнення вмінь іншомовного реального спілкування (Л. Гаделія, Ю. Заграйська, М. Іванчук, Є. Ісакович, Н. Присяжнюк). Але вони розглядали таке навчання як спільне вивчення різних дисциплін: образотворчого мистецтва, музичної культури та англійської мови. Таке розуміння педагогічної інтеграції лише дозволяло виконувати англомовні пісні та описувати картини англійською мовою, однак не вирішувало існуючого протиріччя між потребами випускників молодшої школи використовувати англійську мову для набуття різноматематичних знань та спілкування на їх основі поза такого інтегрованого процесу навчання, в якому одночасно драматизуються англійські казки та розвиваються вміння англомовної діалогізації з використанням їх лінгвомовленнєвого матеріалу.

Необхідність спроби вирішення зазначеного протиріччя обумовила вибір теми дослідження «Інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок».

Зв'язок дослідження з науковими планами, програмами, темами. Дослідження здійснювалось у межах наукової теми кафедри західних і східних мов та методики їх навчання «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах України» (державний реєстраційний номер 0109U000201), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тема дослідження затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 30.05.2013 року) й узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 8 від 25.11.2014 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати методи навчання учнів початкових класів англійського діалогічного мовлення і виявити їх резервні можливості.
2. Визначити поняття «інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення» щодо драматизації автентичних казок.
3. Схарактеризувати лінгвістичні особливості англомовних автентичних казок.
4. Обґрунтувати лінгводидактичну модель інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок.
5. Розробити систему вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів відповідно до обґрунтованої моделі та перевірити її ефективність за визначеними критеріями.

Об'єкт дослідження – процес інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок.

Предмет дослідження – методика навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі інтеграції їх драматизаційної за змістом казок та реально – мовленнєвої діяльності.

Гіпотеза дослідження: ефективність інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок досягається за рахунок його здійснення на п'яти етапах, з яких на першому засвоюється загальнонавчаний та фольклорний лінгвістичний матеріал кожної казки; на другому – відбувається перегляд казки у її англійській театралізованій виставі; на третьому – вивчається зміст казки на основі її читання, переказу та обговорення; на четвертому – драматизується зміст казки: а) за окремими сценками; б) у цілому; на п'ятому – здійснюється реальна мовленнєва комунікація на основі мовленнєвих та емоційних ситуацій із використанням лінгвістичного матеріалу англійських казок.

Методи дослідження:

теоретичні: вивчення й аналіз педагогічних, психологічних і лінгводидактичних досліджень з метою обґрунтування змісту і структури інтегрованого англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок; визначення переваг і недоліків проаналізованих методів навчання молодших школярів усного англійського мовлення з метою їх удосконалення на основі виявлення їх резервних можливостей; здійснення лінгвістичного аналізу англійських автентичних казок з метою встановлення англійських стилістичних засобів, що в них вживаються; моделювання процесу інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів з метою визначення ланок моделі, що розробляється, змісту кожної з них та форми їх взаємозв'язку; прогнозування засобів удосконалення існуючих методів інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів з метою забезпечення переходу від можливостей навчального спілкування до реально мовленнєвого; узагальнення, систематизація та конкретизація результатів порівняльного аналізу існуючої та розробленої методики навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів з метою визначення ефективності та технологічності запропонованої системи вправ;

емпіричні: опитування, анкетування та тестування учасників експерименту з метою виявлення їхнього ставлення й мотивації до навчання англійського діалогічного спілкування за чинною та розробленою методиками; науково-педагогічне спостереження за процесами сприйняття англійських автентичних казок, їхнє розуміння та вивчення їхнього змісту з метою удосконалення способу їхнього запам'ятовування; організація і проведення констатувального та формульовального етапів експерименту: першого – для визначення ефективності чинної методики навчання англійського діалогічного спілкування учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл; другого – для перевірки ефективності розробленої методики і її порівняння з чинною.

База дослідження. Дослідження виконувалося на базі Одеської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 94, НВК № 6 школи-ліцею імені Н.Яремчука м. Тернополя, Мелітопольської загальноосвітньої школи І ступеня

Запорізької області, Вигодянської загальноосвітньої школи I-III ступенів Одеської області, НВК № 13 гімназії м. Одеси. Загальна кількість учасників експерименту склала 264 учня; зокрема, в основному експерименті взяв участь 141 школяр 4-х класів.

Наукова новизна дослідження. Уперше науково обґрунтовано та розроблено експериментальну методичку інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок. Проведено аналіз сучасних методів навчання учнів початкових класів англійського діалогічного мовлення, визначено їхні недоліки та можливості вдосконалення. Доведено, що англійські казки є інтегрованим предметом навчання. Розроблено лінгводидактичну модель інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок, що складається з п'яти етапів: лінгвістичного, рецептивно-пізнавального, навчально-репродуктивного, репродуктивно-драматизаційного, реально-мовленнєвого. Установлено критерії, показники та рівні досягнення вмінь англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок. Уточнено сутність поняття «інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення» щодо драматизації англійських казок. Подальшого розвитку набула методика інтегрованого навчання освітнього курсу та іншомовної мовленнєвої діяльності.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено навчальний посібник «Learn Tales and Speak English» для учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл та методичні рекомендації для вчителів щодо роботи з ним.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані у процесі підготовки вчителів з курсу «Методика навчання іноземних мов учнів початкових класів у середніх навчальних закладах», а також при розробці програм та навчальних посібників для удосконалення вмінь англійського діалогічного мовлення молодших школярів у позаурочний час.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Одеської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 94 (акт про впровадження № 113 від 14.06.2016 р.), НВК № 6 школи-ліцею імені Н.Яремчука м. Тернополя (акт про впровадження № 264 від 30.05.2016 р.), Мелітопольської загальноосвітньої школи I ступеня Запорізької області (акт про впровадження № 301 від 14.06.2016 р.), Вигодянської загальноосвітньої школи I-III ступенів Одеської області, (акт про впровадження № 106 від 02.06.2016 р.), НВК № 13 гімназії м. Одеси (акт про впровадження № 499 від 28.12.2016 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним, теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням; обсягом вибірки, кількісним та якісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики, апробацією й упровадженням результатів експерименту у практику роботи середніх закладів освіти.

Апробація основних положень і результатів дисертації здійснювалася на міжнародних: «Vědecký průmysl evropského kontinentu» (Чехія, Прага, 2014), «Science and Civilization» (Великобританія, Шеффілд, 2015), «Věda a technologie: krok do budoucnosti» (Чехія, Прага, 2015), «Современные тенденции в

педагогическом образовании и науке Украины и Израиля: путь к интеграции» (Одеса, 2015), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Україна, Київ, 2014, 2015), «New Trends of Global scientific ideas» (Швейцарія, Женева, 2016) та *всеукраїнській* «Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук» (Україна, Харків, 2015) науково-практичних конференціях.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 14 публікаціях автора (13 одноосібних), з яких: 2 – в іноземних фахових виданнях, 4 – у матеріалах міжнародних наукових конференцій, 6 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції; 1 – у виданні навчально-методичного характеру у співавторстві.

Особистий внесок здобувача у праці у співавторстві полягає у розробці змісту вправ навчального посібника «Learn Tales and Speak English» та методичних рекомендацій щодо їх виконання.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, п'яти додатків. Основний текст дисертації викладено на 195 сторінках. Робота містить 2 схеми, 6 таблиць, що займають 14 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 255 найменувань, з них 48 – іноземною мовою, і займає 24 сторінки. Додатки подано на 35 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, подано відомості про впровадження та апробацію основних положень і структуру дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок» проаналізовано методи навчання учнів початкових класів англійського діалогічного мовлення у педагогічній теорії і практиці; схарактеризовано англійські казки у їхньому лінгвістичному і змістовному аспектах та доведено їхню інтегровану сутність; визначено поняття «інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення» з урахуванням його здійснення на основі драматизації автентичних казок.

Науковці, які розробляли теорію і практику навчання учнів початкових класів англійського діалогічного мовлення, обґрунтували правомірність розвитку вмінь діалогічного спілкування на основі комунікативно засвоєного лексико-граматичного матеріалу; дослідили лінгвістичні особливості англійського діалогічного мовлення молодших школярів; установили мовний мінімум для їхньої мовної діяльності у поєднанні з актуальними для них проблемами; довели необхідність уведення в їхній словниковий запас клішованих виразів, а також фольклорних лексичних одиниць, вибраних з автентичних художніх творів; розробили принципи організації процесу навчання комунікації молодших школярів; запропонували організовувати їхнє іншомовне спілкування на основі прочитаних дитячих художніх творів; відібрали і систематизували мовні ситуації для забезпечення мотивації англійськомовної мовленнєвої взаємодії школярів. Вони також довели корисність читання і прослуховування фабульних англійськомовних текстів для розвитку вмінь спілкування на

їхній основі. За умови безсумнівного внеску їхніх досліджень у вирішення проблеми розвитку англomовних комунікативних умінь молодших школярів, вони не врахували дедалі зростаючу потребу іншомовного діалогічного спілкування поза навчальним процесом. Тобто, використання іноземної мови як обслуговуючого засобу повсякденної комунікації, що складається при цьому з краєзнавчих знань, фольклорних особливостей мовлення дітей – носіїв англійської культури. Досягнення такого багатогранного іншомовного комунікативного вміння можливе за умови збагачення словникового запасу учнів 4-х класів, як найдосвідченіших у знанні іноземної мови серед молодших школярів, у спеціальному інтегрованому процесі навчання. Він полягає у попередньому засвоєнні загальнонавчальних і фольклорних лексичних одиниць з автентичних казок; перегляді цих казок у їхньому оригінальному поданні у вигляді вистави; вивченні, відтворенні та обговоренні змісту казок; їх драматизації, що поступово ускладнюється і розвитку вмінь спонтанної комунікації, умотивованої мовленнєвими та емоціогенними ситуаціями.

Самі казки у лінгвосеміологічному аспекті є такими дитячими художніми творами, які своєю цікавою фабулою викликають у дітей інтерес як до самих героїв твору, так і до їхніх вчинків. Водночас, героями казки можуть бути нереальні чарівні особи, які уособлюють людей різних за характером, моральністю і духом. Вчинки таких казкових героїв також не завжди реальні, вони можуть переміщатися за допомогою чарівних засобів пересування, перетворюватися з людей у тварин і навпаки, здійснюючи при цьому і злі, і добрі вчинки. Для опису казкових героїв і вираження різних видів чарівництва, що відбуваються з ними, використовується спеціальна, загальнонавчальна і фольклорна, лексика. *Фонетичними* особливостями усної англійської казки є: емоційно забарвлена інтонація, різноманітний тембр голосу, ритмічна організація тексту казки, протяжність складів для підкреслення образу героя, чергування уповільненого і прискореного темпу мовлення, переважання логічних пауз, наявність кількісної та якісної редукції у службових і значущих словах. *Лексичною* характеристикою мовлення казкового твору є: мовні кліше; простонародні форми спілкування; стилістичні синоніми; поетичні засоби індивідуалізації персонажів; слова-підсилювачі, вигуки, зооніми; слова, які виражають соціально-трудова відносини; соціокультурна лексика; прислів'я, приказки, загадки. *Граматичні* засоби викладу англійської казки представлені простими дієсловами для позначення дій з переміщення у просторі простих фразових дієслів, простими граматичними часами, підрядними реченнями часу і умови, складносурядними реченнями з прийменником «and», а також граматичними архаїзмами і великою кількістю прямої мови. *Стилістичними* особливостями речення є: епітети, метафори, гіперболи, порівняння, повтори, інверсії, паралелізми.

В інформаційному аспекті казка надає дитині нові відомості про життя, побут і культуру народу, мова якого вивчається. Діти ознайомлюються зі звичаями, традиціями і заняттями людей, що живуть у країні носіїв мови. Вони також розпізнають географічне розташування, особливості кліматичних умов проживання її населення, а також дізнаються про флору, фауну і людські особливості спілкування з живою і неживою природою.

У виховному аспекті казка має вагомий потенціал. Вона є найдоступнішим засобом морального й естетичного сприйняття інформації, яка активно впливає на розум і почуття дитини, розвиває її сприйняття, емоційність, співучасть у подіях навколишнього життя. Ідейно-тематичне розмаїття казок зі своїм щасливим фіналом ілюструє цінність таких понять як дружба, чесність, працьовитість, всеперемагаюче добро і активна життєва позиція. Багатоаспектний потенціал казки зумовлює її інтеграційну сутність. Вона проявляється в тому, що складається з навчальних та виховних складових. До навчальних належать: загальнонавчальні знання, що дозволяють орієнтуватися у навколишньому житті; країнознавчі знання, що дозволяють досягати толерантної поведінки один з одним і зі старшими; знання англійського фольклору, що забезпечують можливість іншомовної мовленнєвої взаємодії людей. Синтез цих навчальних елементів сприяє соціалізації дітей у суспільстві. Таким чином, англійська казка як інтегрований предмет передбачає інтегрований процес її засвоєння для подальшого використання її лінгвомовленнєвих засобів у процесі повсякденного діалогічного спілкування. Виходячи з інтеграційної суті казки й особливостей інтегрованого процесу її засвоєння, визначено поняття «інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення на основі драматизації автентичних казок». Воно полягає в об'єднанні в один навчально-виховний процес: 1) вивчення змісту казки, а звідси і пізнання культури і звичаїв англійців; 2) розвитку виховних якостей особистості; 3) поповнення словникового запасу учнів фольклорними мовленнєвими одиницями; 4) розвитку вмінь діалогічного спілкування з використанням фольклорних одиниць у взаємозв'язку із загальнонавчальними для вирішення не лише навчальних, але й життєво-обумовлених завдань.

У другому розділі «Методика інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок» визначено етапи інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів на основі драматизації автентичних казок, змодельовано процес інтегрованого навчання учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок; розроблено систему вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації англійських казок.

Етапами інтегрованого процесу навчання англійського діалогічного мовлення учнів четвертих класів є: 1) *лінгвістичний*, на якому учні засвоюють загальнонавчальну тематичну лексику і ту, що вживається у казках, тобто фольклорну; 2) *рецептивно-пізнавальний*, на якому розвивається вміння учнів сприймати казку в її іншомовному драматизаційно-постановчому поданні; 3) *навчально-репродуктивний*, на якому учні ознайомлюються з казковим твором у його друкованому вигляді, що дозволяє розвивати їхні вміння осмислювати деталі твору і його зміст у цілому; 4) *репродуктивно-драматизаційний*, на якому учні під час репетиції постановки окремих сценок казки і цілого твору запам'ятовують не тільки лінгвістичний матеріал, що міститься в ньому, але також розвивають драматизаційні вміння; 5) *реально-мовленнєвий*, на якому розвиваються вміння учнів англійської комунікації на основі мовленнєвих та емоційних ситуацій за змістом, визначеним у державній програмі з навчання іноземних мов.

Лінгводидактична модель інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів четвертих класів є спільністю двох процесів навчання: 1) змісту самої казки; 2) мовних засобів її вираження.

Кожен з цих процесів складається з шести основних ланок, якими є: цілі навчання, елементи предметів навчання, компоненти змісту навчання, методи навчання, засоби навчання і контроль результатів навчання. Інтегруючись в єдиний процес навчання, вони утворюють: 1) спільність цілей навчання, яка полягає у плануванні засвоєння кожної частини художнього твору шляхом планування засвоєння відповідного до неї мовного матеріалу; 2) спільність елементів предметів навчання, яка полягає у поділі казки на послідовно представлені, взаємопов'язані за змістом частини, і підборі до кожної з них відповідних мовних засобів; 3) спільність компонентів змісту навчання, яка полягає у набутті таких англійських знань, навичок та вмінь, що дозволяють сприймати, відтворювати і драматизувати художній твір, а також використовувати його мовленнєві засоби у процесі реально-мовленнєвої комунікації; 4) спільність методів навчання, яка полягає у виконанні одних і тих самих навчальних дій для засвоєння його змісту і для засвоєння мовного матеріалу, за допомогою якого він виражається; 5) спільність засобів навчання, яка полягає у використанні одних і тих самих вербальних прийомів, матеріальних предметів і екстралінгвістичних дій для глибшого розкриття змісту художнього твору і посилення лінгвістичної форми його вираження; 6) спільність контролю результатів навчання, яка полягає у визначенні приросту загальнонавчальних, пізнавальних і соціокультурних знань, а також, приросту знань іншомовної загальноповсякденної і фольклорної лексики та вмінь її використовувати при вирішенні соціально-побутових та особистісних проблем у процесі діалогічного спілкування англійською мовою.

П'ятиетапний процес інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів четвертих класів визначив п'ятиблокову систему вправ. **Вправи першого блока** спрямовані на вивчення лінгвістичних одиниць, вибраних з казок, а також тих, які подані у програмі з англійської мови для учнів четвертих класів.

Наприклад:

Вправа 1. *Тип:* мовна, презентаційна. *Мета:* ввести нову лексику і семантизувати її. *Інструкція:* Прочитайте слова і словосполучення, зверніть увагу на їхнє значення. Запишіть їх у словник з перекладом. **Наприклад:**

Palace – палац, domain – володіння, land – земля, cozy – затишний, castle – замок, gates – ворота, fence – загорожа, hut – хатина.

Вправа 2. *Тип:* мовно-мовленнєва, трансформаційна. *Мета:* навчити учнів трансформувати вивчену лексику в різні граматичні форми. *Інструкція:* Прочитайте словосполучення і змініть їх таким чином, щоб прикметники вживалися у вищому і найвищому ступенях порівняння. **Наприклад:**

a beautiful princess – more beautiful princess – the most beautiful princess, a wonderful mirror – more wonderful mirror – the most wonderful mirror, the jealous Queen – more jealous Queen – the most jealous Queen.

Вправа 3. *Тип:* мовна, трансформаційна, з регламентацією часу. *Мета:* навчити учнів швидко і безпомилково трансформувати навчальний мовленнєвий матеріал у

різні граматичні форми. *Інструкція*: Трансформуйте дані речення в Past Indefinite за зазначений час (30 секунд). **Наприклад**:

1. *Inside the house everything is small./ Inside the house everything **was** small.* 2. *The huntsman takes pity on her./ The huntsman **took** pity on her.*

Вправа 4. *Тип*: передмовленнєва, продуктивна. *Мета*: навчити учнів скласти власні словосполучення і речення, використовуючи лексику, що вивчається. *Інструкція*: Напишіть, а потім скажіть по три словосполучення і речення з кожним з наступних слів. **Наприклад**:

Castle – a magic castle, an unknown castle, a great castle.

The giant lived in the castle. The king and queen married in the castle. The guests arrived at the castle.

Fence – a high fence, a long fence, a magic fence.

There was a high fence around the castle. There was no fence near the little hut. The Prince saw a big fence ahead of him.

Вправа 5. *Тип*: передмовленнєва, репродуктивна. *Мета*: навчити надавати інформацію на основі деталізуючих питань з використанням вивченої лексики. *Інструкція*: Опишіть свій будинок з опорою на дані питання.

1. *Where do you live: in a big building, a palace or a **hut**?* 2. *Who is the **master** of your house?* 3. *Is your house **neat** and cozy? etc.*

Другий блок вправ спрямований на навчання учнів розуміти зміст казок в їхньому англomовному драматизаційному поданні. **Наприклад**:

Вправа 1. *Тип*: рецептивно-пізнавальна. *Мета*: навчити сприймати зміст англійської казки в її драматизаційному представленні і відтворювати його рідною мовою. *Інструкція*: Подивіться постановку казки англійською мовою і скажіть:

1. *Чи подобається тобі поведінка казкового героя А і чому?* 2. *Опинившись на його місці, ти би зробив, так само, як він?* 3. *Які риси характеру цього героя тобі імпонують?* 4. *Що ти засуджуєш у поведінці казкового героя Б?*

Вправа 2. *Тип*: мовно-мовленнєва, перекладна, рецептивна, з опорою на рольову поведінку дійових осіб. *Мета*: навчити учнів сприймати на слух зміст мовлення героїв казки відповідно до їхньої рольової поведінки. *Інструкція*: Здійсніть синхронний переклад мовлення кожного героя казки.

Вправа 3. *Тип*: рецептивно-пізнавальна. *Мета*: навчити учнів визначати зміст сценки за відповідними до неї декораціями. *Інструкція*: Прослухайте по три речення, що описують декорації кожної сценки і виберіть з них одне, яке відповідає змісту переглянутої постановки. **Наприклад**:

1. *There is a big wonderful room, in the middle of which there is a magic mirror and a very beautiful but arrogant woman is standing and talking to the mirror.* 2. *There is a big wonderful room, in the corner of which there is a magic mirror and a very beautiful but arrogant woman is standing with an apple in her hand.* 3. *There is a small room in the attic where a beautiful woman is standing with the mirror in her hands.*

Вправа 4. *Тип*: рецептивно-продуктивна. *Мета*: навчити учнів упізнавати дійових осіб казки за їхніми костюмами. *Інструкція*: Прочитайте опис костюмів і визначте героїв, яким вони належать. **Наприклад**:

1. *She disguised herself as an old peasant woman, in a black cloak, a brown scarf and big old black shoes (a disguised Queen).* 2. *She has a simple but beautiful blue and*

yellow dress, a ribbon in her hair, small nice shoes (Snow White). 3. He has rich clothes, a sword, a crown on the head a silver cloak on the shoulders (Prince).

Третій блок вправ спрямований на навчання учнів відтворювати зміст відібраних для драматизації казок від третьої особи і за ролями, а також зразків тематичного діалогічного мовлення в процесі навчально-мовленнєвої комунікації.

Вправа 1. *Tun:* рецептивно-репродуктивна. *Мета:* навчити учнів читати всю казку за ролями і відповідати на деталізуючі питання до її змісту. *Інструкція:* Прочитайте казку за ролями і дайте відповідь на такі деталізуючі питання.

Наприклад:

1. What happened in the midwinter in one great palace? 2. What did a newly-born daughter look like? 3. What happened to the Queen after she gave a birth to the daughter?

Вправа 2. *Tun:* передмовленнєва, рецептивно-репродуктивна. *Мета:* навчити характеризувати поведінку казкових героїв за деталізуючими словами і словосполученнями. *Інструкція:* Складіть з кожним з поданих нижче словосполучень по два речення, що описують костюми казкових героїв. **Наприклад:**

1. Snow White – dress. (Snow White has a beautiful long dress which is tidy and clean. I think it suits her). 2. Queen – crown. 3. The dwarfs – hoods.

Вправа 3. *Tun:* передмовленнєво-репродуктивна. *Мета:* навчити описувати декорації різних сценок казки за відповідями з опорою на ключові питання. *Інструкція:* Прочитайте ключові питання. Біля кожного з них поставте цифру, яка вказує на кількість можливих речень, що відповідають на них. **Наприклад:**

1. What scenery is there in the first scene? (3) There is a palace. The queen is sitting near the window in her room. Outside it is snowing, the snowflakes are falling down heavily. 2. What scenery is there in the second scene? (2) There is a rich room with a big mirror. In front of the mirror the queen is standing and looking at herself in the mirror.

Вправа 4. *Tun:* мнемічна, мовно-мовленнєва. *Мета:* сприяти заучуванню ролей казкових героїв шляхом заповнення пропусків у їхньому мовленні. *Інструкція:* Прочитайте мовлення казкових героїв, швидко заповнюючи пропуски. **Наприклад:**

1. Queen: Mirror, mirror, on the wall, Who is in this land ..... of all?/ Mirror: “You, my queen, are ..... of all”. 2. Queen: “Lead Snow-White out of the gates, into the ..... I never want to see her again”./ Huntsman: “I will do what you ....., my Queen”.

Вправа 5. *Tun:* репродуктивна, мовно-мовленнєва. *Мета:* навчити перекладати письмово всі ролі казкових героїв. *Інструкція:* На столі перед вами картки зі словами різних казкових героїв на українській мові. Виберіть собі одну з карток і напишіть англійською мовою слова обраного вами героя за зазначений час.

Четвертий блок вправ спрямований на навчання учнів рольового відтворення казок з урахуванням їхньої театралізованої драматизації з використанням декорацій.

Наприклад:

Вправа 1. *Tun:* рецептивно-репродуктивна. *Мета:* Навчити характеризувати героїв казки за описом їхньої поведінки. *Інструкція:* прочитайте характеристику героїв казки і скажіть, які вони: позитивні чи негативні (добрі чи злі). **Наприклад:**

(The Queen) She went into her most secret room - no one else was allowed inside - and she made a poisoned, poisoned apple. From the outside it was beautiful, white with red cheeks, and anyone who saw it would want it. But anyone who ate a little piece of it, would

die. Then, she disguised herself as a peasant woman, and went across the seven mountains to the seven dwarfs.

Вправа 2. *Тип:* рецептивно-продуктивна, драматизаційна. *Мета:* навчити визначати різні емоції за їхнім описом. *Інструкція:* Прослухайте англійською мовою опис різних емоційних станів людей, висловіть ці емоції невербально: жестами, мімікою. **Наприклад:**

1. *The person laughs loudly, smiles, runs, jumps, kisses the other people (happiness).*
2. *The person cries, feels unhappy, has tears in the eyes (sadness/grief).*

Вправа 3. *Тип:* мовленнєво-продуктивна. *Мета:* навчити характеризувати героїв казки за їхніми костюмами і музичним супроводом їхніх ігрових дій. *Інструкція:* Розгляньте костюми і охарактеризуйте героїв, яким вони належать.

Вправа 4. *Тип:* репродуктивна, драматизаційна. *Мета:* навчити учнів драматизувати кожну сценку казки окремо. *Інструкція:* Відрепетируйте постановку кожної сценки казки.

Вправа 5. *Тип:* продуктивна, драматизаційна. *Мета:* навчити учнів драматизувати всю казку з використанням костюмів, декорацій і музичного супроводу. *Інструкція:* Підготуйте зал і сцену до драматизації всієї казки. Розіграйте її за ролями. Порівняйте гру своїх акторів (учнів класу) з оригіналом. Скажіть, хто краще зіграв і чому? Використайте додаткові вирази. **Наприклад:**

- 1) *On the whole, I liked the play,*
- 2) *Peter as a huntsman is very clumsy and unconvincing,*
- 3) *In the performance Victor sang better than Misha when acting this role.*

П'ятий блок вправ спрямований на навчання учнів використовувати відібраний з казок, а також тематично вивчений мовний матеріал, для спілкування в межах вивченої тематики і на основі спонтанних мовленнєвих та емоціогенних ситуацій.

Наприклад:

Вправа 1. *Тип:* ситуативно-тематична, спонтанна, продуктивна, інтегрована. *Мета:* навчити учнів спілкуватися у ситуації тематично обумовленої спрямованості, що виникає непередбачено. *Інструкція:* Уявіть собі, що: а) школа не отримала підручників з вашого улюбленого предмета, поговоріть із вчителькою про те, як ви будете виходити з цієї ситуації; б) ваш друг запропонував вам допомогу в обмін на будь-яку послугу для нього. Обговоріть його пропозицію зі своїми батьками.

Наприклад:

за завданням «а»:

- *Children, we didn't receive textbooks on geography.*

- *How are we going to learn geography without books? I know that geography teacher has a lot of interesting slides and videos. One of them I have right now, let's see it. It presents parks of England.*

- *This is very interesting. And this film is announced. We want to see it. And I want to listen to the English speech.*

за завданням «б»:

- *Hello, Sasha!*

- *Hello! Remember you asked me to translate the text of the exercises into the English language?*

- *Yes.*

- *I will translate the text into Ukrainian only in case you help me do the exercise in English.*

- *You know, Vova! You behave awfully. I can help you do this exercise, even if you refuse me. People should help sincerely.*

Вправа 2. ситуативно-мовленнєва, спонтанна, продуктивна, інтегрована. Мета: навчити учнів вести бесіду відповідно до спонтанної мовленнєвої ситуації без будь-яких опор. Інструкція: Уявіть собі, що до вас у двері подзвонив невідомий чоловік. Яка буде ваша реакція? Запропонуйте можливий варіант розмови з незнайомцем через домофон. **Наприклад:**

Boy: Who is there? I don't know you. I am so frightened. I can't open the door. There is nobody at home.

Man: Hey, boy, don't be afraid of me. I am from Utility service. I'd like to check up the work of your electric meter.

Boy: Oh, no. Wait for a bit. I'll make a call to my mother. – Mummy, all of a sudden a complete stranger came to the door. I was so frightened. Shall I open the door for him?

Mother: Oh, dear, dear! In no case. Let him go his way.

Вправа 3. *Tun:* ситуативно-емоціогенна, спонтанна, продуктивна, інтегрована. Мета: навчити учнів вести бесіду відповідно до спонтанної мовленнєвої ситуації емоціогенного характеру без будь-яких опор. Інструкція: Уявіть собі, що ви йдете сільською вулицею й у відчиненому вікні першого поверху бачите маленьких дітей, які плачуть. Підійдіть і поговоріть з ними, спробуйте заспокоїти їх, запропонуйте їм свою допомогу. **Наприклад:**

- *You: Hello, poor little kids, what's happened? Why are you crying? Is your mother at home?*

- *Children: No, mother is out. We are alone. And we are frightened because some man wanted to come into our flat. He knocked at the door and asked to open.*

- *You: Oh, dear babies, don't open the door to strangers. It can be dangerous. I take pity on you that you are alone. But I hope that your mother will come soon. Don't be afraid.*

- *Children: We will not cry any more, we promise. We'll be brave.*

- *You: Oh, What good boys you are. Cheer up! Everything will be O.K.*

Ефективність представленої системи вправ перевірялася під час формувального і пошукового експериментів.

У третьому розділі «Експериментальна апробація експериментальної методики англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок» визначено критерії та показники оцінювання розвитку вмінь англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок; описані хід і результати констатувального, а потім формувального експериментів і математична обробка отриманих даних. На їхній основі представлені висновки проведеного дослідження.

Критеріальний апарат визначення результативності навчання **англійського діалогічного мовлення** за експериментальною методикою, складають: **мовний критерій** з показниками лексичних та граматичних знань учнів; **аудіовізуальний** – з показниками розуміння мовлення кожного героя казки, розуміння змісту кожної сценки казки, розуміння змісту всієї казки; **драматизаційний** – з показниками

знання слів кожного героя казки напам'ять, уміння виконувати дії кожного героя казки, уміння використовувати екстралінгвістичні засоби відповідно до оригіналу; **інтегрований** – з показниками мотиваційної обумовленості мовлення, лексико-граматичної нормативності мовлення, тематичної або ситуаційної адекватності мовлення, повноти й аргументованості викладу думок, темпу і безпаузності мовлення.

Результативність навчання за чинною методикою О. Карп'юк перевірялася лише за інтегрованим критерієм, оскільки навчання драматизації англійських казок нею не передбачалося.

Рівнями оцінювання всіх показників були: високий, середній, достатній і низький.

Проведення констатувального експерименту здійснювалося наприкінці 2014-2015 навчального року серед 264 учнів, які закінчували третій клас. Його мета полягала у перевірці вихідного рівня володіння англійським діалогічним мовленням. Відповідно, було встановлено, що за інтегрованим критерієм мотиваційна обумовленість мовлення досягнута у 19% учнів; лексико-граматична нормативність мовлення – у 17%; тематична або ситуаційна адекватність мовлення – у 17%; повнота й аргументованість мовлення – у 22 %; а нормативний темп і безпаузність мовлення – у 27%.

Загалом, отримані результати констатувального експерименту підтвердили наше припущення про те, що: 1) навчання має бути ігровим не тільки як форма активізації мовного матеріалу, але також як спосіб іншомовної мовленнєвої комунікації; 2) мовлення учнів зможе наблизитися до природного, якщо кожен наступний акт мовленнєвої взаємодії складатиметься не тільки з мовного та мовленнєвого матеріалу, що вивчається, але також з вивченого раніше; 3) нормативність темпу мовлення і його безпаузність може бути здобута за умови систематичного виконання мовних і мовленнєвих навчальних дій за регламентований час, що вироблятиме в учнів навичку безпомилкового й вільного вираження думок.

Недоліки навчання за методикою О. Карп'юк були враховані нами при розробці експериментальної методики, апробація якої здійснювалася в процесі формувального експерименту. Він проходив на початку 2015 – 2016 навчального року лише з тією частиною учасників констатувального експерименту, які продемонстрували найнижчі результати за всіма тестованими параметрами. Тому, учасниками ЕГ став 141 учень, а до КГ ввійшло 123 учня. Усього в експерименті брало участь 264 особи. Учасники КГ продовжували навчання англійської мови взагалі й англійського діалогічного мовлення, зокрема, за підручником О. Карп'юк для 4-го класу загальноосвітніх шкіл.

До формувального експерименту на початку 4-го року навчання для вчителів, які працювали за експериментальною методикою, був проведений 6-годинний семінар для ознайомлення з основами розробленої концепції і методичними рекомендаціями щодо виконання експериментальної системи вправ.

Результати цієї перевірки представлені нижче у зведеній таблиці 1 на сторінці 14.

Як видно з таблиці, учні ЕГ перевищили рівень результативності в оволодінні вміннями англійського діалогічного мовлення відносно учнів КГ у мотиваційному

Таблиця

Порівняльні результати формувального експерименту щодо визначення рівнів володіння англійського діалогічного мовлення учнями ЕГ і КГ за інтеграційним критерієм

Показники у %						
Групи й к-сть учнів	Мотиваційна обумовленість мовлення	Лексико-граматична нормативність мовлення	Ситуативна адекватність	Повнота й аргументованість мовлення	Темп і відсутність пауз у мовленні	Загальний приріст якості
КГ – 123 учня	59	44	38	44	40	11
ЕГ – 141 учень	70	61	59	63	66	39
Відносна різниця якості	11	17	21	19	26	28

аспекті на 11%, у лексико-граматичному аспекті – на 17%, у ситуаційній адекватності мовлення – на 21%, у повноті й аргументованості мовлення – на 19%, у темпі і безпаузності мовлення – на 26%. Таким чином, *загальний приріст якості* мовленнєвих умінь учасників ЕГ склав 39%, а учасників КГ – 11%.

Отримані результати дають підставу вважати розроблену методику ефективною і технологічною. Останній факт обумовлюється тим, що навчання учнів 4-х класів проходило у школах інших регіонів України (м. Тернопіль, м. Мелітополь) за нашим підручниками і методичними рекомендаціями, але без особистої присутності. Більшість учнів завдяки драматизації автентичних казок, що передбачають багаторазові репетиції, засвоїла стилістичний матеріал цих казок і в подальшому вільно вживала його в процесі англомовної комунікації. Окрім того, вчителі, які працювали за авторською методикою, спостерігали високу зацікавленість учнів до вивчення іноземної мови, а також підвищення рівня їхньої вихованості, яка проявлялася такими вчинками як допомога старшим, догляд за тваринами, стриманість і толерантність у конфліктних ситуаціях, підтримка і захист слабших. Представлені факти підтверджують доцільність інтегрованого навчання учнів 4-х класів англійської мови в цілому і англійського діалогічного мовлення, зокрема.

Таким чином, висунута нами гіпотеза підтверджена у повному обсязі, а завдання дисертації вирішені.

Результати проведеного дослідження дали підставу зробити наступні висновки:

1. Аналіз існуючих методів навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів показав, що незважаючи на їх кількість та різноманіття, вони лише частково сприяють подоланню протиріччя між потребами випускників молодшої

школи використовувати англійську мову для набуття освітніх знань та можливістю їх досягнення за межами інтегрованого процесу навчання оснований на драматизації дитячих автентичних англійських казок.

2. Сутність «інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення» у контексті драматизації автентичних казок полягає в об'єднанні в один навчальний процес таких чинників як: вивчення змісту казки, а відтак культури, традицій та звичаїв англійців; розвиток виховних якостей особистості; розширення словникового запасу учнів засобами фольклорних мовленнєвих одиниць; розвиток умінь діалогічного мовлення для вирішення освітніх та соціально-обумовлених завдань. Така інтеграція можлива завдяки розгляду казки як інтегрованого предмета навчання і розгляду інтеграції як процесуальної педагогічної діяльності. Казка як інтегрований предмет навчання містить такі складові: навчальну та виховну. Навчальна складається із загально навчальних, країнознавчих та лінгвістичних знань, що отримуються з англійських казок. Виховна містить уміння орієнтуватися у навколишньому середовищі, проявляти толерантність один до одного та до старших, допомагати один одному та доброзичливо ставитися до потреб інших людей. Обидві складові як навчальна, так і виховна, реалізуються англійським супроводом.

3. Англійські автентичні казки у лінгвосемантичному аспекті є дитячими художніми творами, які своєю цікавою фабулою викликають читацький інтерес. Героями казки можуть бути нереальні чарівні істоти, які здійснюють нереальні чарівні вчинки. Відтак їхнє мовлення відрізняється емоційно забарвленою інтонацією, різними тембрами голосів, ритмічною організацією тексту казки, протяжністю окремих складів для підкреслення образів героїв, чергуванням уповільненого і прискореного темпів мовлення, наявністю логічних пауз, кількісною та якісною редукацією у службових і значущих словах. Лексичні відмінності казки полягають у використанні мовних кліше, протонародної форми спілкування, вживанні синонімів, слів-підсилювачів, вигуків, зоонімів, а також соціокультурної лексики у вигляді прислів'їв, приказок і загадок. Граматичні засоби викладу казки полягають у використанні нескладних граматичних явищ, складносурядних речень, а також архаїзмів і прямої мови. Стилистичними особливостями тексту казки є епітети, метафори, гіперболи, порівняння, повтори, інверсії, паралелізми.

4. Лінгводидактична модель інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації англійських казок є п'ятиетапним процесом. На першому етапі – *лінгвістичному*, засвоюються загальнотематичні і фольклорні лексичні одиниці, які вживаються у казках. На другому – *рецептивно-пізнавальному*, розвиваються вміння сприйняття англійської казки в її драматизаційно-постановчому пред'явленні. На третьому – *навчально-репродуктивному*, засвоюється зміст казки в деталях шляхом її читання, відповідей на питання, відтворення її змісту в усній і письмовій формах, а також її обговорення. На четвертому – *репродуктивно-драматизаційному*, засвоюються ролі кожного героя казки шляхом репетицій її постановки: спочатку кожної сценки окремо, а потім усього твору. На п'ятому – *реально-мовленнєвому*, розвиваються вміння англійського діалогічного мовлення на основі тематичних, мовленнєвих та емоційних ситуацій з використанням загальнонавчального та фольклорного матеріалу казок.

5. Методика навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації англійських казок являє собою п'ятиблокову систему вправ. Вправи першого блока спрямовані на вивчення програмних і фольклорних лексичних одиниць; другого блока - на розвиток умінь розуміння змісту казки у її зорово-слуховому сприйнятті у формі спектаклю; третього блока - на вивчення змісту казки шляхом її читання, відтворення та обговорення змісту; четвертого блока – на запам'ятовування мовлення кожного героя завдяки багаторазовим репетиціям; п'ятого блока - на розвиток мовленнєвих умінь на основі тематики, що вивчається, мовленнєвих та емоційних ситуацій.

Ефективність експериментальної методики навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4х класів на основі драматизації англійських казок перевірялась за *мовним, аудіовізуальним, драматизаційним та інтегрованим* критеріями. Відповідно до інтегрованого критерію учні ЕГ перевищили рівень володіння вміннями англійського діалогічного мовлення щодо учнів КГ на 11% – у мотиваційній обумовленості мовлення; на 17% – у лексико-граматичній нормативності мовлення; на 21% – у ситуативній адекватності мовлення; на 19% – у повноті і аргументованості мовлення; на 26% – у темпі і відсутності пауз у мовленні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Надалі вона може досліджуватися шляхом розробки концепції інтенсивного навчання англійського діалогічного мовлення школярів, при якому якість іншомовних знань та умінь учнів 4-х класів буде підвищуватися за рахунок компресії матеріалу, що вивчається.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Миркович І. Л. Ретроспективний аналіз методу об'учення усної англійської речі учасихся начальних класов / І. Л. Миркович // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держаний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 5, Том III (54) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2014. – С. 432-439.

2. Миркович І. Л. Інтегроване об'учення іностранным язикам как педагогіческая проблема / І. Л. Миркович // Наукові записки: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Серія: Педагогіка. – № 4/2014. – С. 105-110.

3. Миркович І. Л. Система вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів молодших класів на основі драматизації автентичних казок / І. Л. Миркович // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держаний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 36, Том III (63) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 424-433.

4. Миркович І. Л. Звенья інтегрованого процесу об'учення англійської діалогічної речі учасихся 4-х класов на основі драматизації автентичних казок / І. Л. Миркович // Наука і освіта: науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2015. – №6/ СХХХV. – С. 74-78.

5. Миркович И. Л. Характеристика англоязычной сказки как интегрированного предмета обучения / И. Л. Миркович // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наук. пр. – Одеса, 2015. – Вип. 1. – С. 33 – 38.

6. Миркович И. Л. Экспериментальная апробация методики обучения англоязычной диалогической речи учащихся 4-х классов на основе драматизации сказок / И.Л. Миркович // Педагогічні науки: збірник наукових праць. – Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – № 69. Вип. LXIX. Том 1. – С. 166-171.

Публікації у зарубіжних виданнях

7. Миркович И. Л. Этапы интегрированного обучения диалогической речи младших школьников на основе драматизации англоязычных сказок / И. Л. Миркович // International scientific professional periodical journal “The Unity of Science”. – Vienna: Publishing office Friedrichstrabe 10, 2015. – Vol. 1. – С. 124-127.

8. Mirkovich I. L. Methods of integrated teaching English dialogical speech to junior pupils by means of authentic fairy tales dramatization / I. L. Mirkovich // Modern Tendencies in Pedagogical Education and Science of Ukraine and Israel: the Way to Integration. – Israel : Ariel University, 2015. – Issue № 6. – P. 241-246.

Матеріали і тези наукових конференцій

9. Миркович И. Л. Методы обучения иноязычной диалогической речи / И.Л.Миркович // Vědecký průmysl evropského kontinentu: materiály Mezinárodní vědecko-praktická konference (27 November – 05 December, 2014). – Praha : Publishing House «Education and Science», 2014. – С. 38-41.

10. Миркович И. Л. Аутентичные сказки как средства обучения иностранному языку учеников младшего школьного возраста / И.Л.Миркович // Science and Civilization: materials of XI International Research and Practice Conference (30 January – 07 February, 2015). – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – P. 69-71.

11. Миркович И. Л. Обучение английской разговорной речи учеников младшего школьного возраста / И.Л.Миркович // Věda a technologie: krok do budoucnosti: materiály XI Mezinárodní vědecko-praktická konference (27 March – 05 April, 2015). – Praha : Publishing House «Education and Science», 2015. – С. 5-7.

12. Миркович И. Л. Лингвистические особенности англоязычных сказок как средства обучения иностранному языку / И.Л.Миркович // Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (13–14 лютого, 2015). – Харків : «Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. – С. 38-40.

13. Миркович И. Л. Критерии оценивания уровня владения англоязычной диалогической речью учащимися 4-х классов / И.Л.Миркович // New Trends of Global scientific ideas: materials of International scientific-practical congress (the 10th of March, 2016). – Geneva : Publishing Center of the European Association of pedagogues and psychologists “Science”, 2016. – С. 160-163.

Навчально-методичні видання

14. Мартынова Р. Ю., Миркович И. Л. Learn Tales and Speak English: навчальний посібник для учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл / Р. Ю. Мартынова, И. Л. Миркович. – Одеса : Видавництво «Освіта України», 2015. – 288 с.

АНОТАЦІЯ

Миркович І.Л. Інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» МОН України. – Одеса, 2017.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню і практичній розробці методики інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок.

У роботі проаналізовано методи навчання учнів 4-х класів англійського діалогічного мовлення і виявлено їх резервні можливості. Визначено поняття «інтегроване навчання англійського діалогічного мовлення» щодо драматизації автентичних казок. Схарактеризовано лінгвістичні особливості англійських автентичних казок. Обґрунтовано п'ятиетапну лінгводидактичну модель інтегрованого навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів на основі драматизації автентичних казок. Розроблено систему вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів 4-х класів відповідно до обґрунтованої моделі та перевірено її ефективність за визначеними критеріями, якими є: мовний, аудіовізуальний, драматизаційний та інтеграційний.

Ключові слова: англійська казка, діалогічна мова, драматизація, інтегроване навчання, тематична та фольклорна лексика, п'ятиетапний процес навчання, п'ятиблочна система вправ, мовленнєві та емоціогенні ситуації.

АННОТАЦИЯ

Миркович И. Л. Интегрированное обучение английской диалогической речи учащихся 4-х классов на основе драматизации аутентичных сказок. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К.Д. Ушинского». – Одесса, 2017.

Диссертационное исследование посвящено проблеме интегрированного обучения английской диалогической речи учащихся 4-х классов на основе драматизации аутентичных сказок.

Актуальность выбранной темы обусловлена желанием учащихся 4-х классов пользоваться английским языком как средством общения не только на уроке, но и во внеурочное время и употреблять при этом разговорную фольклорную лексику, соответствующую их возрасту. Развитие таких речевых умений оказалось возможным в интегрированном процессе обучения, основанном на драматизации английских аутентичных сказок с дальнейшим употреблением содержащегося в них языкового и речевого материала в тематических речевых и эмоциогенных ситуациях.

Анализ существующих методов обучения английской диалогической речи учащихся 4-х классов показал, что, невзирая на их существенный вклад в решение

этой проблемы они не обеспечивали расширение словарного запаса учащихся 4-х классов фольклорными единицами с возможностью их употребления в условиях реально речевого взаимодействия. В связи с этим, нами были определены возможности усовершенствования этих методов. Они состоят в их переориентации на: организацию иноязычного диалогического взаимодействия для решения познавательных и социально бытовых задач; приобретение учащимися страноведческих и культурологических знаний; усвоение ими фольклорного материала, а также типичных для разговорной речи идиоматических выражений, пословиц и поговорок; приобщение детей к культуре, традициям и обычаям носителей изучаемого языка. Развитие всех этих видов учебной деятельности в одном процессе обучения преобразует его из монологического в интегрированный.

Сущность интегрированного обучения английской диалогической речи в контексте драматизации английских сказок состоит в объединении в один учебный процесс таких составляющих, как: изучение содержания сказки, а с ним и культуры, традиций и обычаев англичан; воспитание личности с развитием у нее любознательности, толерантности, доброжелательности, справедливости и уважения к людям разных национальных культур; расширение словарного запаса учащихся путём усвоения фольклорных речевых единиц и других стилистических особенностей английской диалогической речи; развитие умений диалогической речи для решения образовательных и социально обусловленных задач.

Исследование английских аутентичных сказок в *лингвосмысловом аспекте* показало, что они представляют собой детские художественные произведения, которые своей занимательной фабулой вызывают интерес, как к его героям, так и к их поступкам. Героями сказки могут быть волшебные существа, совершающие нереальные поступки. Их речь отличается эмоционально окрашенной интонацией, разными тембрами голоса, ритмической организацией текста всей сказки. *Лексические* отличия сказки состоят в использовании речевых клише, просторечивой формы общения, употреблении синонимов, слов-усилителей, междометий, зоонимов, а также социокультурной лексики в виде пословиц, поговорок и загадок. *Грамматические* средства изложения сказки состоят в использовании простых грамматических явлений, сложносочинённых предложений, а также грамматических архаизмов и обилии прямой речи. *Стилистическими* особенностями текста сказки являются эпитеты, метафоры, гиперболы, сравнения, повторы, инверсии, параллелизмы.

Лингводидактическая модель интегрированного обучения английской диалогической речи учащихся 4-х классов на основе драматизации английских сказок представляет собой пятиэтапный процесс. На первом *лингвистическом* этапе усваиваются как общетематические, так и фольклорные лексические единицы, которые употребляются в сказках. На втором *рецептивно-познавательном* этапе развиваются умения восприятия англоязычной сказки в её драматизационно-постановочном предъявлении. На третьем *учебно-репродуктивном* этапе происходит усвоение содержания сказки в деталях на основе её чтения, ответов на вопросы, воспроизведения её содержания, а также её обсуждения. На четвёртом *репродуктивно-драматизационном* этапе усваиваются роли каждого героя сказки путём репетиций её постановки по сценкам, а затем сказки в целом. На пятом

реально-речевом этапе развиваются умения английской диалогической речи, в соответствии с программной тематикой на основе тематических, речевых и эмоциогенных ситуаций.

Разработанная методика представляет собой пятиблочную систему упражнений, которые направлены на: изучение как программных, так и фольклорных лексических единиц (1-й блок); развитие умений понимать смысл сказки в её зрительно-слуховом восприятии в виде спектакля (2-й блок); изучение смысла сказки на основе её чтения и обсуждения (3-й блок); запоминание речи каждого героя сказки путём проведения многократных репетиций (4-й блок); развитие умений диалогической речи на основе изученной тематики, проявляющейся в спонтанно возникающих ситуациях (5-й блок).

Эффективность разработанной методики проверялась в процессе формирующего эксперимента по таким критериям как: *языковой, аудиовизуальный, драматизационный* и *интегрированный*. Обработка полученных результатов показала значительный прирост речевых умений у учащихся ЭГ по отношению к учащимся КГ, невзирая на то, что последние изначально демонстрировали более высокий уровень владения английским языком. Экспериментальное обучение осуществлялось по разработанной методике, реализованной в учебнике «Learn Tales and Speak English» для учащихся 4-х классов общеобразовательных школ.

Ключевые слова: английская сказка, диалогическая речь, драматизация, интегрированное обучение, тематическая и фольклорная лексика, пятиэтапный процесс обучения, пятиблочная система упражнений, речевые и эмоциогенные ситуации.

RESUME

Myrkovich I. L. Integrated teaching English dialogical speech to pupils of the fourth forms by means of authentic fairy tales dramatization. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree (PhD) in Pedagogical Sciences. Specialty 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages). – State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Ministry of Education and Science of Ukraine. – Odessa, 2017.

The thesis deals with theoretical analysis and practical development of the problem of integrated teaching English dialogical speech to pupils of the fourth forms by means of authentic fairy tales dramatization. Methods of teaching English dialogical speech to pupils of the fourth forms have been analyzed and their spare capacities have been determined. The term “integrated teaching English dialogical speech” concerning authentic fairy tales dramatization has been defined. The linguistic features of English authentic fairy tales have been determined.

The five-stage linguodidactic model of integrated teaching English dialogical speech to pupils of the fourth forms by means of authentic fairy tales dramatization has been theoretically substantiated. The corresponding system of exercises of teaching English dialogical speech to pupils of the fourth forms has been modelled. The effectiveness of the developed system of exercises has been experimentally verified by means of the specially established criteria such as: linguistic, audiovisual, dramatization and integrative.

Keywords: English fairy tale, dialogical speech, dramatization, integrated teaching, thematic and folklore vocabulary, five-stage teaching process, five-block system of exercises, speech and emotiogenic situations.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарн. «Times» Друк цифровий. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 пр.
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.
Тел. 0949464393, 0487431393 email - 7431393@gmail.com